Gardenia

Gardenia jasminoides



I korthet

- *Gardenia jasminoides* – måreväxter (Rubiaceae), samma familj som kaffe.
- Hemma i södra Kina, Taiwan, södra Japan och Indokina.
- Vintergrön buske med blanka, mörkgröna blad; räknas som lätt giftig för hundar, katter och hästar.
- Vita till gräddvita, starkt doftande blommor från vår till sommar.
- Ljust utan skarp middagssol året runt, på vintern vid minst cirka 15 °C; på sommaren även ute i halvskugga.
- Kalkkänslig: vattnas med regnvatten eller annat kalkfattigt vatten.
- Fröna gror efter cirka 2–5 veckor vid cirka 22–25 °C.

Det här kan du se fram emot

Med fröna av gardenia har du grunden till en vintergrön bonsai med blanka blad som du själv formar från den första groddplantan. De första groddplantorna brukar visa sig efter 2–5 veckor. De första åren handlar om att få fram en kraftig, buskig planta som du gradvis formar genom att klippa tillbaka de nya skotten. De vita, doftande blommorna kommer när plantan har blivit äldre och trivs – det kräver en ljus plats, kalkfattigt vatten och en jämn temperatur.

Många förknippar bonsai med ett färdigt litet träd från butiken. Med frön börjar du ett steg tidigare – och det ger dig något som ett köpt träd aldrig kan: Du bestämmer själv formen från den allra första groddplantan, och du kan odla arter som sällan eller aldrig säljs som färdiga bonsai. Det kräver tålamod, för det tar några år innan fröplantan har blivit ett riktigt bonsaiträd. I gengäld är trädet ditt eget från början till slut. Här nedan hittar du det du behöver veta för att komma bra igång med just den här arten.

Introduktion

Gardenia (*Gardenia jasminoides*) är en vintergrön buske i familjen måreväxter – samma familj som kaffe. Den växer vilt i skogar och snår, ofta längs vattendrag, i södra Kina, Taiwan, södra Japan och Indokina, och den har odlats i Kina i minst tusen år. Bladen är blanka och mörkgröna, och från vår till sommar kommer vita, vaxartade blommor som med tiden blir gräddvita och doftar starkt. Till Europa kom växten i mitten av 1700-talet via Kapkolonin i Sydafrika – därav det gamla namnet kapjasmin, trots att den varken är en jasmin eller kommer från Afrika. Släktet är uppkallat efter den skotsk-amerikanske läkaren och naturforskaren Alexander Garden. Av de orange frukterna utvinns i Kina och Japan ett gult färgämne som används till livsmedel och textilier. Gardenia räknas som lätt giftig för hundar, katter och hästar; den kan ge kräkningar och diarré. Som bonsai uppskattas den för de blanka bladen och de doftande blommorna, men den är krävande: Den är kalkkänslig och reagerar på växlande temperatur, torr luft och ojämn vattning genom att tappa knopparna.

Förökning

Fröna kan sås inomhus året runt. Strö ut dem på fuktig såjord eller kokossåmull, täck dem bara tunt och tryck lätt. Håll odlingsmediet jämnt fuktigt – helst med kalkfattigt vatten – och ställ såbrättet ljust och varmt vid cirka 22–25 °C; bottenvärme främjar groningen. De första groddplantorna brukar visa sig efter 2–5 veckor, enstaka senare. När

Säkerhet: Frön, näringsämnen och odlingsmedier är inte avsedda att ätas – varken av människor eller djur. Vissa arter är giftiga, så förvara dem oåtkomligt för barn och djur.

groddplantorna har fått sina första riktiga blad skolas de om till egna krukor med pikeringsjord.

Placering och ljus

Gardenia vill stå ljust året runt, men inte i skarp middagssol – ett fönster mot öster eller väster är idealiskt. Från juni till början av september kan den också stå ute i halvskugga på en varm, skyddad plats; ta in den innan nattemperaturen sjunker under cirka 15 °C. Inomhus får den inte stå ovanför ett element eller i drag.

Vattning och näringsämnen

Gardenia är kalkkänslig: Vattna med regnvatten eller annat kalkfattigt vatten. Hårt vatten – från vattenverket eller egen brunn – ger med tiden gula blad, eftersom kalken gör det svårt för växten att ta upp järn. Håll odlingsmediet jämnt fuktigt men aldrig blött, och låt inte rotklumpen torka ut; båda delarna får växten att tappa knopparna. Gardenia trivs med hög luftfuktighet, så spreja bladen då och då med rent regnvatten i rumstemperatur – men inte blommorna. Från april till september ges flytande bonsainäring varannan vecka i svag dos.

Odlingsmedium

Gardenia är en surjordsväxt och trivs bäst i ett kalkfattigt, luftigt och väldränerat odlingsmedium, till exempel en blandning med kanuma. Till unga plantor passar pikeringsjord med kvartssand. Unga plantor planteras om vartannat år på våren.

Beskärning

När ett skott har bildat 6–7 bladpar klipps det tillbaka till 2 bladpar. När gardenian har börjat blomma beskärs den direkt efter blomningen; den tål också att skäras tillbaka i äldre ved och skjuter villigt nya skott. Klipp inte på hösten och vintern – då tar du bort de blomknoppar som är anlagda till nästa år.

Övervintring

Gardenia tål inte frost och ska på vintern stå ljust vid minst cirka 15 °C, gärna lite svalare på natten än på dagen. Undvik stora temperaturväxlingar, drag och torr luft från elementet – det får växten att tappa knopparna. Vattna lite mer sparsamt än på sommaren, men låt aldrig rotklumpen torka ut, och ge ingen näring.

Viktiga odlingstips

Det mesta som går fel vid sådd beror på för mycket vatten eller för lite ljus. Jag rekommenderar ett lätt, näringsfattigt såmedium som såjord eller kokossåmull, så att de fina rötterna inte ruttnar. När groddplantorna ska skolas om ger pikeringsjord med kvartssand god dränering och ett stabilt rotsystem. Senare, när trädet ska formas som bonsai, behöver det ett kalkfattigt odlingsmedium, till exempel med kanuma. Ha tålamod: Frön från samma påse gror inte alltid samtidigt, så låt såbrättet stå kvar även om de första groddplantorna redan har kommit upp.